

## ТЕХНІКО-ЮРИДИЧІ ПРАВИЛА ЗАКОНОДАВЧОГО ЗАКРІПЛЕННЯ ЮРИДИЧНИХ ТЕРМІНІВ ТА ДЕФІНІЦІЙ

### TECHNICAL AND LEGAL RULES FOR THE LEGISLATIVE CONSOLIDATION OF LEGAL TERMS AND DEFINITIONS

Друк Т.В., здобувач кафедри права та публічного управління

ЗВО «Університет Короля Данила»

ORCID ID: 0009-0009-7034-9009

Актуальність статті полягає в тому, що дотримання техніко-юридичних правил законодавчого закріплення юридичних термінів та дефініцій матиме наслідком якісний та ефективний нормативно-правовий акт. Важливо розуміти, що нормативно-правові акти повинні забезпечувати правову визначеність для усіх суб'єктів. Коли терміни чітко і коректно визначені, це допомагає особам зрозуміти свої права та обов'язки, а також дає змогу державним органам правильно здійснювати правозастосування. Якщо юридичні терміни і правила їх використання будуть чіткими та сталими, це допоможе забезпечити стабільність правової системи. Влада і громадяни зможуть працювати в рамках зрозумілої та передбачуваної правової реальності. У статті проведено дослідження техніко-юридичних правил законодавчого закріплення юридичних термінів та дефініцій. Установлено, що заборона використання синонімів для юридичних термінів обґрунтована кількома важливими факторами, які сприяють точності, зрозумілості та стабільності правової системи. Визначено, що досягнення точності юридичного терміну є важливим елементом правотворчого процесу, оскільки неточність може призвести до правових помилок, різних тлумачень або суперечностей у нормативно-правових актах. Розкрито правило однозначності юридичних термінів як одним із основних принципів мови права, який забезпечує точність, зрозумілість і передбачуваність правових актів. Сформовано основні техніко-юридичні правила законодавчого закріплення юридичних термінів. Розглянуто такі правила, як досягнення точності юридичних термінів, заборона використання синонімів та правило однозначності юридичних термінів. Визначено низку техніко-юридичних правил, дотримання яких допоможе у виборі юридичного терміна для його законодавчого закріплення: з'ясування змісту поняття, дослідження чинних нормативно-правових актів, визначення юридичного контексту, тлумачення терміна, уникнення двозначності, використання міжнародного досвіду. Також виокремлено техніко-юридичні прийоми законодавчого закріплення юридичних дефініцій (пряме визначення (дефініція), імперативне визначення, покликання на інші нормативно-правові акти, дефініція через приклади, визначення через функціональні ознаки, опис через характеристики, визначення через співвідношення з іншими термінами).

**Ключові слова:** юридична техніка, правотворчість, законодавство, юридичний термін, юридична дефініція, нормативно-правовий акт, правозастосування.

The relevance of the article lies in the fact that compliance with the technical and legal rules of legislative consolidation of legal terms and definitions will result in a high-quality and effective regulatory legal act. It is important to understand that regulatory legal acts must provide legal certainty for all subjects. When terms are clearly and correctly defined, this helps individuals understand their rights and obligations, and also allows state bodies to correctly implement law. If legal terms and the rules for their use are clear and consistent, this will help ensure the stability of the legal system. Authorities and citizens will be able to work within the framework of a clear and predictable legal reality. The article studies the technical and legal rules of the legislative consolidation of legal terms and definitions. It is established that the prohibition of the use of synonyms for legal terms is justified by several important factors that contribute to the accuracy, clarity and stability of the legal system. It is determined that achieving the accuracy of a legal term is an important element of the law-making process, since inaccuracy can lead to legal errors, different interpretations or contradictions in regulatory legal acts. The rule of unambiguity of legal terms is revealed as one of the basic principles of the language of law, which ensures the accuracy, clarity and predictability of legal acts. The main technical and legal rules of the legislative consolidation of legal terms are formed. Such rules as achieving the accuracy of legal terms, the prohibition of the use of synonyms and the rule of unambiguity of legal terms are considered. A number of technical and legal rules have been identified, the observance of which will help in choosing a legal term for its legislative consolidation: clarifying the content of the concept, studying current regulatory legal acts, determining the legal context, interpreting the term, avoiding ambiguity, using international experience. Technical and legal methods of legislative consolidation of legal definitions have also been identified (direct definition, imperative definition, reference to other regulatory legal acts, definition through examples, definition through functional features, description through characteristics, definition through correlation with other terms).

**Key words:** legal technique, lawmaking, legislation, legal term, legal definition, normative legal act, law enforcement.

**Актуальність теми.** Дослідження техніко-юридичних правил законодавчого закріплення юридичних термінів та дефініцій обумовлене насамперед якістю нормативно-правового матеріалу, забезпеченням стабільності правової системи, досягненню правової визначеності. Юридичні терміни повинні мати чітке і однозначне значення, щоб уникати різних трактувань нормативно-правового акта. Якщо термін не буде визначений правильно або в ньому буде допущено нечіткість, це може призвести до суперечностей у тлумаченні норм та їх неправильного застосування на практиці. Дотримання техніко-юридичних правил законодавчого закріплення юридичних термінів та дефініцій матиме наслідком якісний та ефективний нормативно-правовий акт. Важливо розуміти, що нормативно-правові акти повинні забезпечувати правову визначеність для усіх суб'єктів. Коли терміни чітко і коректно визначені, це допомагає особам зрозуміти свої права та обов'язки, а також дає змогу державним органам правильно здійснювати правозастосування. Якщо юридичні терміни і правила їх використання будуть чіткими та ста-

лими, це допоможе забезпечити стабільність правової системи. Влада і громадяни зможуть працювати в рамках зрозумілої та передбачуваної правової реальності.

**Метою статті** є дослідження техніко-юридичних правил законодавчого закріплення юридичних термінів та їх дефініцій.

**Аналіз останніх досліджень та публікацій.** Загальні правила, прийоми та способи юридичної техніки, які використовуються під час створення нормативно-правових актів досліджували Л. Андрусів, І. Биля-Сабадаш, І.Шутак, І. Онишук, В. Косович, В. Риндюк.

Специфіку юридичної техніки та правила використання юридичних термінів аналізували І. Янчук, В. Лазарев, Т. Подорожна, О. Петришин, В. Мамутов та інші дослідники.

Техніко-юридичні правила закріплення юридичних дефініцій в текстах нормативно-правових актів розглядали Ю. Матвеева, Л. Беседна та А. Хворостянкіна.

**Виклад основного матеріалу.** Якість нормативно-правового акта досягається через використання правил

юридичної техніки. В. Лазарев вказує, що «суттєва роль у досягненні відповідності текстів нормативно-правових актів вимогам юридичної техніки належить правильному використанню мовних засобів з метою чіткого вираження змісту норми права, оскільки мова як універсальна знакова система має на меті забезпечити взаємодію між суб'єктами правотворчості та реалізації норм права. Одним із важливих аспектів мови права як елемента побудови нормативно-правових актів, призначеного для повного і чіткого відображення елементів правової дійсності в сучасному світі, виступає юридична термінологія, яка на сьогодні є далеко небездоганною як з погляду юридичної техніки, так і з погляду лексичних правил використання мови. Ці обставини автоматично тягнуть за собою недостатність ефективної дії норм права» [5, с. 73].

Законодавче закріплення юридичних термінів є основою правової визначеності, точності юридичних документів та єдності у тлумаченні юридичних термінів. Законодавче закріплення юридичних термінів та їх дефініцій повинно відповідати вимогам юридичної техніки. Зрозуміло, що тексти нормативно-правових актів формують уповноважені на те особи (починаючи від народних депутатів до їх помічників та працівників відповідних комітетів парламенту). Ще велика кількість уповноважених осіб залучена до розробки текстів підзаконних нормативно-правових актів. І тенденція останніх років вказує на практику закріплення на початку тексту нормативно-правових актів юридичних термінів та їх дефініцій, які використовуються у нормативно-правовому акті. І в такому випадку таке законодавче закріплення юридичних термінів та їх дефініцій має відповідати вимогам до юридичних термінів, які сформовані нами у попередньому розділі. Це у свою чергу позначається на якості законодавства. Саме тому й виникає потреба у формуванні техніко-юридичних правил законодавчого закріплення юридичних термінів та їх дефініцій.

Це підтверджує міркування С. Шевчука, що «закон має бути загальнодоступним для того, щоб будь-яка особа знала, що за певних обставин застосовується саме цей закон, а норма закону повинна бути сформульована достатньо чітко, щоб особа могла регулювати свою поведінку, а у випадку отримання правової допомоги була здатна розумно передбачити наслідки, до яких призведе його певна дія [8, с. 99].

Л. Швелідзе та П. Мельник визначають такі «головні критерії оцінки якості та відповідності загальним вимогам до законодавчого тексту слугують такі параметри: офіційність, точність, зрозумілість, стислість, стандартизованість, нормативність, логічність, стилістична однорідність, емоційно-експресивна нейтральність, коректність, відсутність індивідуально авторських рис. Крізь призму цих найважливіших вимог до тексту закону слід оцінювати як увесь текст в цілому, так і його складники: законодавчі терміни, термінологічні словосполучення і фразеологізми, законодавчі дефініції, лексико-граматичні моделі, синтаксичні конструкції, засоби законодавчої стилістики» [10, с. 169]. Вчені також наголошують на тому, що «критеріями відбору мовних засобів для формулювання правових норм є: комунікативна доцільність, стилістична відповідність, сталість, кодифікованість, суворона нормативність (на всіх мовних рівнях), стандартизованість (відповідність національним та міжнародним стандартам), однозначність змісту та його читацького сприйняття» [10, с. 170].

О. Гладківська висловлює пропозицію відповідно до якої «фахівець, якого залучено для розроблення проєктів нормативно-правових актів, має звертати особливу увагу на термінологію законодавчого акта, забезпечивши чітке розуміння термінології, що застосовується не лише на етапі написання проєкту закону, а й на всіх подальших етапах його застосування, а суб'єкти нормотворчості мають приділяти особливу увагу питанням терміноло-

гії в законодавстві, активно співпрацюючи з лінгвістами та юристами» [3, с. 61].

В. Риндюк визначає нормотворчу техніку через «систему мовних та логічних прийомів, методів, спеціально-юридичних засобів та юридичних процедур нормотворчої діяльності державного апарата, спрямованої на вироблення юридичних норм у формі положень нормативно-правових актів. І до структури нормотворчої техніки відносить мовну, логічну та процедурну форми» [9, с. 46–47].

О. Петришин формує низку правил щодо юридичної термінології нормативно-правових актів. На думку вченого, до техніко-юридичних правил відносяться: «Юридичний термін повинен бути точним, тобто відповідати поняттю і явищу, які він позначає. За загальним правилом не допускається вживання різних термінів на позначення одного й того самого поняття (заборона на використання синонімів). Синоніми можуть використовуватися лише з метою уточнення думки суб'єкта нормотворчості та полегшення сприйняття тексту нормативно-правового акта (приміром, «земельна частка» («пай»), «виділення в натурі» («на місцевості»)). В усіх інших випадках синоніми породжують неясність тексту, інформаційну надмірність, утруднюють сприйняття відповідного змісту. Терміни повинні бути обов'язково однозначними в межах одного нормативно-правового акта, а також у межах різних нормативно-правових актів, якщо вони регулюють одні й ті самі суспільні відносини. Уживані терміни повинні бути простими і зрозумілими. Це досягається, зокрема, обмеженням вживання слів іншомовного походження, застарілих, діалектних слів на позначення терміна, поміркованим вживанням спеціальних технічних термінів. Також слід віддавати перевагу вживанню слів у їх найбільш розповсюдженому загальноприйнятому значенні. Водночас точність юридичних термінів завжди має перевагу над їх простотою і зрозумілістю. Слід обирати юридичні терміни, які є найбільш поширеними, визнаними, апробованими в юридичному середовищі. Юридичні терміни повинні бути стислими. Юридичний термін може складатися з одного слова (злочин, довіреність), бути двокомпонентним (позовна заява), трикомпонентним (загальний трудовий стаж) і полікомпонентним (спроба застосування вогнепальної зброї). Юридичні терміни повинні бути стабільними: неприпустимо без достатніх підстав відмовлятися від усталених термінів, а зміна їх значення має бути завжди обґрунтованою. Юридичні терміни повинні бути системними. Ця ознака пов'язана з поняттєвою системністю, яка означає, що поняття, які використовуються в нормативно-правових актах, перебувають у певних відношеннях, зв'язках один з одним, за рахунок чого формується їх цілісність. Отже, юридичні терміни в даному випадку виступають як такі, що пов'язані з логічною основою нормативно-правових актів і є словесним вираженням такої основи. Саме тому якість юридичної термінології залежить від логічної правильності утворення понять і встановлення співвідношень між ними. Юридичні терміни повинні бути емоційно-експресивно нейтральними. У юридичних термінах мають бути відсутні ознаки експресивного та емоційного забарвлення (урочистості, піднесення, презирства, зневаги, іронії, жарту, пестливості, фамільярності тощо)» [4, с. 246].

Проведемо аналіз правила юридичної точності юридичного терміна. Досягнення точності юридичного терміна є важливим елементом правотворчого процесу, оскільки неточність може призвести до правових помилок, різних тлумачень або суперечностей у нормативно-правових актах.

Для досягнення точності юридичних термінів вважаємо, що треба дотримуватися таких правил: 1) використання вже усталених термінів, адже, замість того, щоб створювати нові терміни, краще використовувати ті, що вже закріплені в законодавстві та правовій практиці. Це

знижує ризик непорозумінь та забезпечує узгодженість у правовому середовищі; 2) перевірте, як терміни використовуються в Конституції, законах, підзаконних нормативно-правових актах; 3) якщо термін є новим або маловідомим, його слід чітко визначити в нормативно-правових актах чи документах, що дозволить уникнути неоднозначності; 4) визначити термін так, щоб він мав однозначне і ясне значення; 5) використання дефініцій, що забезпечить терміну чітке визначення в межах конкретного закону або підзаконного нормативно-правового акта.

Наступне правило – заборона використання синонімів для юридичних термінів. Заборона використання синонімів для юридичних термінів обґрунтована кількома важливими факторами, які сприяють точності, зрозумілості та стабільності правової системи. У праві важлива максимальна точність, адже неточність може призвести до правових помилок, колізій та навіть до маніпуляцій. Юридичні терміни повинні мати чітке та однозначне значення. Використання синонімів може створювати двозначності або непорозуміння, оскільки один термін може мати різні значення в різних контекстах. Наприклад, у цивільному праві «контракт» і «угода» можуть мати різні юридичні значення, хоча ці слова є синонімами в повсякденному житті. Крім того, така заборона сприяє забезпеченні правової визначеності. Якщо терміни використовуються по-різному в різних актах чи документах, це може призвести до неоднозначного розуміння та тлумачення норм. Це, в свою чергу, підриває правову визначеність, що є основою правової держави. Якщо в одному законі використовуються різні синоніми для позначення одного і того ж поняття, це може викликати спори щодо правильного тлумачення терміна. Також необхідно пам'ятати, що законодавство складається із великої кількості нормативно-правових актів різних за юридичною силою, які повинні бути взаємопов'язані та узгоджені. Використання синонімів може порушити цю гармонію, оскільки різні нормативно-правові акти можуть трактувати одне й те ж поняття по-різному.

Правило однозначності юридичних термінів є одним із основних принципів мови права і забезпечує точність, зрозумілість і передбачуваність правових актів. Це правило полягає в тому, що кожен юридичний термін повинен мати чітке, однозначне значення, яке не може бути трактоване по-різному залежно від ситуації. Для досягнення однозначності юридичних термінів потрібне чітке визначення терміну. Адже, термін повинен бути сформульований так, щоб не викликати сумнівів щодо його значення. Вся правова система має функціонувати на основі стандартних, чітких визначень та дефініцій, щоб уникнути неоднозначних тлумачень.

І. Янчук вказує, що «вибір терміна на позначення поняття – це вибір значення. Наскільки це термінологічне значення задовольняє потреби юридичної галузі – вирішує, насамперед, зумовлена об'єктивними вимогами юридичної галузі фахова думка, залучаючи до процесів, пов'язаних із семантикою термінологічних одиниць, мовний чинник, який впливає на вдалий вибір кожного слововживання, до якого належить застосування як термінологічного слова, так і термінологічного сполучення. Засоби та підходи, які використовуються у мовних чинниках, пояснюють значеннєву природу терміна. Знання семантики терміна, його ознак, особливостей слововжитку, змін значеннєвих ознак залежно від сполучуваності з різними словами, закономірностей, особливостей і вад семантичної природи терміна – це далеко не повний перелік можливостей використання мовних чинників, від яких, врешті-решт, залежить якість і повнота термінологічної системи юридичної галузі» [11, с. 89].

Із вибору юридичного терміна для позначення поняття необхідно починати діяльність із закріплення юридичних термінів та їх дефініцій у законодавстві. Правильний вибір

юридичного терміна для позначення поняття є важливим для забезпечення точності, зрозумілості та відповідності правовому контексту. За словами В. Макутова визначитися з його понятійним апаратом, а вже потім вибудувати конструкції, визначати презумпції, застосовувати фікції тощо. Юридична техніка сприяє найбільш доцільному перетворенню інформації на правовий акт, а також дозволяє ефективно проводити юридичну роботу [6].

Пропонуємо такі техніко-юридичні правила, які можуть допомогти у виборі юридичного терміна для його законодавчого закріплення:

З'ясування змісту поняття. Для початку потрібно чітко зрозуміти, що саме має бути позначено терміном. Це передбачає вивчення конкретної ситуації, випадку чи явища, яке потребує правового регулювання чи інтерпретації.

Дослідження чинних нормативно-правових актів. Найбільш правильним є вибір терміна, який вже використовується в законодавстві або в юридичній практиці. Для цього треба проаналізувати тексти законів, підзаконних нормативно-правових актів, судових рішень, офіційних документів, які вже містять подібні терміни.

Визначення юридичного контексту. Важливо враховувати контекст, конкретні суспільні відносини, у сфері регулювання яких буде використовуватися цей термін. Це може бути певна галузь права (цивільне, кримінальне, адміністративне), чи інститут права (спадкування, лізинг, усування, застава), а також конкретні обставини, у яких застосовується термін.

Тлумачення терміна. Якщо законодавство не містить чіткої дефініції терміна, слід звернутись до словників юридичних термінів або тлумачних словників. Часто правники використовують терміни, які мають чітке визначення в юридичній практиці.

Уникнення двозначності. Потрібно уникати термінів, які можуть мати різні значення в різних контекстах, оскільки це може призвести до юридичних помилок, непорозумінь, колізій.

Уникнення двозначності. У разі сумнівів доцільно проконсультуватися з правниками, науковцями або експертами в конкретній галузі права.

Використання міжнародного досвіду. Якщо питання є новим або не регулюється національним законодавством, можна звернути увагу на міжнародні практики та терміни, які використовуються в інших країнах у схожих ситуаціях. Однак, в такому випадку треба пам'ятати, що потрібно уникати надмірного використання слів іноземного походження для позначення юридичних понять.

Ю. Матвеева пропонує використовувати наступні прийоми викладу змісту понять (дефініцій) у нормативно-правових актах: «1. Прийом винесення за дужки, який полягає у виділенні в нормативно-правовому акті тих положень, які є загальними для всього документа. 2. Прийом визначення понять через перерахування, який полягає у казуїстичному перерахуванні частин або ознак предмета чи явища. Суть цього прийому полягає у розкритті абстрактного поняття шляхом зміни надто загальних родових ознак більш конкретними, видовими. 3. Прийом визначення понять через родову і видову відмінність, що полягає у визначенні поняття через інше поняття, що є найближчим до його роду, проте із вказівкою на видову відмінність. 4. Прийом цифрового вираження використовується для визначення й уточнення терміну дії, розміру, обсягу. Так, у законодавстві для позначення певного проміжку часу буде використовуватися цифрове значення кількості днів, тижнів, місяців. Оціночні поняття застосовуються лише у тих випадках, коли неможливо сформулювати повне визначення того чи іншого терміна, оскільки його трактування в кожному конкретному випадку залежить від особливостей суспільних відносин, які регулюються правом. Характерними властивостями оціночних понять є те, що вони не можуть бути конкретизовані зако-



нодавцем через свою специфіку, уточнюються у процесі нормозастосування, набувають певного значення в кожному окремому випадку, дають нормозастосовочому органу можливість самостійно оцінити факти у межах, передбачених законодавцем. До таких понять, зокрема, відносяться «особлива жорстокість», «винятковий цинізм», «гідність» тощо. Та роль нормозастосовочого органу у тлумаченні таких понять є надзвичайно важливою. З одного боку, оціночні поняття дають можливість у процесі нормозастосування врахувати особливості обставин справи, надати їм належну оцінку, що, безумовно, впливає на прийняття об'єктивного, зваженого рішення. З другого боку, самостійна інтерпретація органом нормозастосування оціночних понять є шляхом до зловживання, до надмірно широких, чи, навпаки, вузьких трактувань. Це однаковою мірою є небезпечним як для адміністративних, так і для судових органів, адже результатом таких надмірних трактувань може стати порушення прав людини» [7, с. 95].

Л. Беседна «Вживана в останні роки юридична техніка все частіше і частіше в якості прийому закріплення понять використовує перерахування найбільш важливих понять з їх визначенням у нормативних положеннях, включених в загальну (ввідну) частину нормативно-правового акта, де вони оформлені окремою статтею. Здебільшого це перша або друга стаття. Треба зауважити, що даний спосіб законодавчого закріплення понять не завжди є доречним. Так, в нормативно-правових актах з великим обсягом специфічних понять, що потребують визначення, такий попередній перелік не відповідає критерію максимальної зручності сприйняття і тлумачення нормативно-правового акта. Поряд з традиційним способом набуває широкого застосування комплексний спосіб закріплення юридичних понять: спеціальна стаття у ввідній частині нормативно-правового акта з переліком дефініцій основних понять і, разом з цим, розкриття специфічних понять безпосередньо в тексті основної частини правової норми при першій їх згадці. Недоліком такого підходу є відсутність чіткого критерію зазначеного розмежування понять. У деяких країнах існує ще така законодавча практика закріплення правових дефініцій, що використовуються в багатьох актах відповідного рівня, як видання спеціальних актів» [2, с. 45].

Л. Беседна та А. Хворостянкін «серед юридико-технічних прийомів викладення законодавчих дефініцій німецькі автори виділяють так звані «чисті» правові дефініції, тобто класичні дефінітивні норми, в яких зміст диспозиції вичерпується поясненням значення певного поняття через його ознаки і які не містять приписів щодо юридичних наслідків, та приховані (або латентні) дефініції, що розміщені в тексті інших норм, які безпосередньо містять приписи щодо юридичних наслідків і передбачають виведення значення певного поняття із способу вживання цього поняття в тексті закону» [2].

При закріпленні юридичних дефініцій у тексті нормативно-правового акта використовуються різні прийоми, які сприяють чіткості, точності та однозначності розуміння термінів. До основних техніко-юридичних прийомів відносимо:

1. Пряме визначення (дефініція) – найпоширеніший прийом – це чітке визначення терміна у самому тексті нормативно-правового акта. Дефініція може бути сформульована за допомогою фрази типу «це», «означає», «під цим розуміється».

2. Імперативне визначення – термін визначається через його функціональне значення в контексті правової норми. Це може бути більш загальний підхід, де дефініція надається через дію або вимогу.

3. Покликання на інші нормативно-правові акти – якщо термін має спеціальне значення у відповідному контексті, можна покликатися на інший нормативно-правовий акт або законодавчий акт, де термін вже визначений.

4. Дефініція через приклади – використання конкретних прикладів для пояснення терміну. Це може бути корисно, коли термін складний для розуміння або має багато застосувань.

5. Визначення через функціональні ознаки – термін визначається через його роль або функцію в системі правових відносин.

6. Опис через характеристики – термін може бути визначений через перелік основних характеристик або ознак, які дозволяють розпізнати чи класифікувати об'єкт або явище.

7. Визначення через співвідношення з іншими термінами – термін може бути визначений через відносини з іншими термінами або поняттями. Це дозволяє краще зрозуміти контекст його застосування.

**Висновки.** До основних техніко-юридичних правил законодавчого закріплення юридичних термінів належать такі правила: 1) досягнення точності юридичних термінів; 2) заборона використання синонімів; 3) правило однозначності юридичних термінів.

До техніко-юридичних правил, які можуть допомогти у виборі юридичного терміна для його законодавчого закріплення відносимо: 1) з'ясування змісту поняття; 2) дослідження чинних нормативно-правових актів; 3) визначення юридичного контексту; 4) тлумачення терміна; 5) уникнення двозначності; 6) використання міжнародного досвіду.

До основних техніко-юридичних прийомів законодавчого закріплення юридичних дефініцій відносимо: 1) пряме визначення (дефініція); 2) імперативне визначення; 3) покликання на інші нормативно-правові акти; 4) дефініція через приклади; 5) визначення через функціональні ознаки; 6) опис через характеристики; 7) визначення через співвідношення з іншими термінами.

#### ЛІТЕРАТУРА

- Андрусів Л. М. Техніко-юридичні та методологічні засади оприлюднення нормативно-правових актів : монографія / Людмила Михайлівна Андрусів ; Нац. акад. внутрішніх справ. Івано-Франківськ : Кушнір Г. М., 2020. 441 с.
- Беседна Л. Термінологія та визначення понять у нормативно-правових актах. *Інформація і право*. № 2 (5). 2012. С. 39–47.
- Гладківська О. В. Вимоги до нормативно-правової термінології. *Інформація і право*. № 1 (13). 2015. С. 55–62.
- Загальна теорія права / за ред. О. В. Петришина. Харків: Право, 2020. С. 222–258.
- Лазарев В. В. Концептуалізація юридичної термінології: необхідність прозорого термінологічного підходу. *Право і безпека*. 2022. № 1 (84). С. 73–80.
- Мамутов В. Повніше використовувати техніко-юридичні засоби удосконалення законодавства. *Право України*. 2008. № 2. С. 3–8.
- Матвеева Ю. І. Принцип правової визначеності як складова верховенства права : дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук (доктора філософії) за спеціальністю 12.00.01 «Теорія та історія держави і права; історія політичних і правових учень» / Національний університет «Києво-Могилянська академія». Київ, 2019. 220 с.
- Порівняльне прецедентне право з прав людини. К.: Реферат. 2002. 343 с.
- Риндюк В. І. Нормотворча діяльність : навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисц. К. : КНЕУ, 2009. 162 с.
- Швелідзе Л., Мельник П. Юрислінгвістика: українсько-англійські еквіваленти юридичних термінів. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського*. Том 30 (69). № 1 Ч. 1 2019. С. 168–174.